รายงานสถานการณ์ศัตรูข้าว
วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐
กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช
กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย
โทร. ๐๒-๙๕๕๑๕๑๔ โทรสาร ๐๒-๙๕๕๑๕๑๔
E-mail: Bio53@hotmail.com, doae_pmd@hotmail.com

๑. สถานการณ์ศัตรูข้าว

พื้นที่ปลูกตามรายงานของสำนักงานเกษตรจังหวัด ณ วันที่ ๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ จำนวน ๖๕ จังหวัด มีพื้นที่ปลูกข้าว ๑๑,๗๙๑,๔๗๓ ไร่ แยกเป็นข้าวอายุน้อยกว่าจำนวน ๔๐ วัน ๓,๓๐๓,๔๓๘ ไร่ อายุ ๔๐ ถึง ๖๐ วัน จำนวน ๒,๗๐๑,๔๑๖ ไร่ และอายุข้าวมากกว่า ๖๐ วัน จำนวน ๕,๗๘๖,๖๑๙ ไร่ สถานการณ์ศัตรูข้าว ในสัปดาห์นี้

เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล[1] ไม่พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล

โรคไหม้ข้าว[2] พบการระบาดของโรคไหม้ข้าวในระดับรุนแรง จำนวน ๑๘๘ ไร่ และพบการระบาดในระดับไม่รุนแรง จำนวน ๒๗,๒๙๔ ไร่ รวมพื้นที่การระบาด ๒๗,๓๙๒ ไร่ (เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อน ๒๒,๒๓๗ ไร่) ได้แก่ จังหวัดอุทัยธานี และจังหวัดปราจีนบุรี

โรคขอบใบแห้งข้าว[3] ไม่พบการระบาดโรคขอบใบแห้งข้าว

แมลงบั่ว[4] พบการระบาดของแมลงบั่วในข้าวอายุน้อยกว่า ๔๐ วัน จำนวน ๙๘ ไร่ และข้าวอายุ ๔๐ ถึง ๖๐ วัน จำนวน ๒๖,๗๔๘ ไร่ รวมพื้นที่การระบาด ๕,๑๕๕ ไร่ (เพิ่มขึ้นจากสัปดาห์ก่อน ๒๒,๒๓๗ ไร่) ได้แก่ จังหวัดนครปฐม และจังหวัดอุทัยธานี และกรุงเทพมหานคร

๒. การดำเนินงานควบคุมการระบาด

๒.๑ เจ้าหน้าที่กลุ่มพยากรณ์และเตือนการระบาดศัตรูพืช กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ประสานงานติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว ภายใต้ภายใต้กิจกรรมแปลงติดตามเฝ้าระวังศัตรูพืช เพื่อติดตามสถานการณ์ในพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล โรคไหม้ข้าว และแมลงบั่ว พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ข่าวเตือนการระบาดศัตรูข้าว

๒.๒ ประชาสัมพันธ์ให้จังหวัดที่เคยพบการระบาดและพื้นที่เสี่ยงต่อการระบาด ๔๒ จังหวัด เตรียมความพร้อมในพื้นที่ระบาดซ้ำซากเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการระบาดซ้ำ โดยได้จัดทำแปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวจำนวน ๘๐๙ แปลง ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนในพื้นที่เสี่ยง เตรียมความพร้อมในการผลิตขยายเชื้อราไตรโคเดอร์มา เชื้อราบิวเวอเรีย และรณรงค์ให้สมาชิกศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนใช้ควบคุมศัตรูข้าวในทุกพื้นที่

๒.๓ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี และสำนักงานเกษตรอำเภอเมือง ลงตรวจสอบพื้นที่ที่พบการระบาดของโรคไหม้ พร้อมทั้งให้คำแนะนำและถ่ายทอดความรู้ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก กรมการข้าว เช่น การงดให้ปุ๋ยไนโตรเจนในปริมาณมาก ใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาควบคุมในพื้นที่ที่เกิดการระบาด และให้เกษตรกรเฝ้าระวังและหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ

๒.๔ สำนักงานเกษตรอำเภอบ้านสร้าง จังหวัดปราจีนบุรี ลงตรวจสอบพื้นที่ระบาดของโรคไหม้ข้าว (ระยะไหม้คอรวง) ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวปราจีนบุรี กรมการข้าว เนื่องจากสภาพอากาศเหมาะสมต่อการเกิดโรคไหม้ข้าว ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสำรวจพื้นที่ที่เกิดความเสียหายเพิ่มเติม

๒.๕ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม และสำนักงานเกษตรอำเภอบางเลน ลงตรวจสอบพื้นที่ที่พบการระบาดของแมลงบั่ว พร้อมทั้งให้คำแนะนำป้องกันกำจัดเบื้องต้น และให้เกษตรกรเฝ้าระวังและหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ

๒.๖ สำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี ลงตรวจสอบพื้นที่ที่พบการระบาดของแมลงบั่วพบการระบาดของแมลงบั่วในพื้นที่ ทางสำนักงานเกษตรจังหวัดอุทัยธานี ร่วมกับศูนย์วิจัยข้าวพิษณุโลก กรมการข้าว รณรงค์ให้ความรู้กับเกษตรกรเฝ้าและให้เกษตรกรเฝ้าระวังและหมั่นสำรวจแปลงอย่างสม่ำเสมอ

๒.๖ กองส่งเสริมการอารักขาพืชและจัดการดินปุ๋ย ได้จัดทำโครงการจุดเฝ้าระวังศัตรูพืช (แปลงติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าว) ในพื้นที่ ๔๒ จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ สุรินทร์ ยโสธร มุกดาหาร นครพนม อุบลราชธานี ขอนแก่น กาฬสินธุ์ อุดรธานี เลย หนองคาย สกลนคร ร้อยเอ็ด น่าน แพร่ พะเยา อุตรดิตถ์ เชียงใหม่

พิษณุโลก เชียงราย เพชรบูรณ์ กำแพงเพชร นครสวรรค์ พระนครศรีอยุธยา ชัยนาท อ่างทอง ลพบุรี นครปฐม ปทุมธานี สุพรรณบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี นครนายก ระยอง สุราษฎร์ธานี ประจวบคีรีขันธ์ พัทลุง และจังหวัดชลบุรี

๓. การคาดการณ์

สภาพอากาศจากกรมอุตุนิยมวิทยา ในช่วงระหว่างวันที่ ๓๑ มกราคม – ๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐

ภาคเหนือ อุณหภูมิต่ำสุด ๑๕ - ๒๐ องศาเซลเซียส สูงสุด ๒๙ - ๓๐ องศาเซลเซียส

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อุณหภูมิต่ำสุด ๑๔ - ๒๑ องศาเซลเซียส สูงสุด ๒๙ - ๓๓ องศาเซลเซียส มีฝนเล็กน้อยบางพื้นที่

ภาคกลางและภาคตะวันออก อุณหภูมิต่ำสุด ๑๘ - ๒๒ องศาเซลเซียส สูงสุด ๓๐ - ๓๔ องศาเซลเซียส

ภาคใต้ อุณหภูมิต่ำสุด ๑๘ - ๒๕ องศาเซลเซียส สูงสุด ๒๘ - ๓๓ องศาเซลเซียส มีฝนบางแห่ง ร้อยละ ๒๐ - ๔๐ ของพื้นที่

สภาพอากาศในพื้นที่ภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันออก ไม่มีฝน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีฝนเล็กน้อยบางพื้นที่ ส่วนภาคใต้มีฝนร้อยละ ๔๐ ถึง ๗๐ ของพื้นที่ ข้อมูลแปลงสำรวจติดตามสถานการณ์ศัตรูข้าวในสัปดาห์ที่ผ่านมา พบเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในปริมาณเล็กน้อย โรคไหม้ข้าวและแมลงบั่วในปริมาณสูงขึ้น คาดว่าในสัปดาห์หน้าสถานการณ์ของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลยังไม่พบการระบาด ควรเฝ้าระวังและติดตามสถานการณ์ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ภาคกลาง และภาคตะวันออก ที่ปลูกข้าวใหม่และที่ใช้น้ำชลประทาน บ่อบาดาล ตั้งแต่ระยะกล้า ถึง ๖๐ วัน ซึ่งเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลอาจเข้าทำลายได้ โรคไหม้ควรเฝ้าระวังในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคกลาง และภาคใต้ ซึ่งสภาพอากาศเหมาะสมอาจเกิดการระบาดขึ้นได้ โดยเฉพาะที่ใช้พันธุ์อ่อนแอต่อโรค ปลูกต้นข้าวหนาแน่น มีการใช้ปุ๋ยไนโตรเจนสูง และมีน้ำค้างมากกว่า ๙ ชั่วโมง แมลงบั่วควรเฝ้าระวังในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่าง และภาคกลาง โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความชื้นสูง บริเวณเชิงเขาหรือมีเชิงเขาล้อมรอบ ซึ่งสภาพแวดล้อมเหมาะต่อการระบาด ขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงข้าวอย่างสม่ำเสมอ หากพบการระบาดให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอในพื้นที่ เพื่อดำเนินการควบคุมโดยทันที

๔. คำแนะนำในการควบคุมการระบาด

๔.๑ โรคไหม้ข้าว*

๑. สำรวจแปลงนา อย่างสม่ำเสมอถ้าพบอาการของโรคไหม้ข้าวควรให้ปฏิบัติดังนี้

๑) ใช้เชื้อบีเอส (บาซิลลัส ซับทีลิส) พ่นอัตราตามคำแนะนำในฉลาก

๒) ใช้เชื้อไตรโครเดอร์มาอัตรา ๑ กิโลกรัม ต่อ น้ำ ๒๐๐ ลิตร พ่น

๒. ถ้ามีความจำเป็นให้ใช้สารเคมีพ่นเฉพาะจุดที่พบการระบาดเพื่อควบคุมไม่ให้เชื้อราแพร่กระจายขยายเป็นวงกว้างออกไป สำหรับสารเคมีที่ใช้ ได้แก่

๑) อิดิเฟนฟอส ๕๐ เปอร์เซ็นต์ อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

๒) บลาสติซิดิน เอส ๒ เปอร์เซ็นต์ อีซี อัตรา ๒๐ - ๒๕ ซีซี ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

๓) ไตรไซคราโซล ๗๕ เปอร์เซ็นต์ ดับบลิวพี อัตรา ๑๐ - ๑๖ กรัม ผสมน้ำ ๒๐ ลิตร

*** ควรพ่นในแปลงข้าวที่มีประวัติว่าเคยมีโรคระบาดมาก่อน การใช้สารเคมีพ่นซ้ำกันหลายครั้ง เชื้อราจะต้านทานสารเคมีหรือดื้อยา ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เชื้อราต้านทานสารเคมี จึงควรเลือกใช้สารเคมีสลับกลุ่มกันพ่น ทั้งนี้ในการใช้สารเคมีควรใช้ด้วยความระมัดระวัง และคำนึงถึงความปลอดภัยต่อตัวผู้ใช้และสภาพแวดล้อม

๓. หว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม ๑๕ – ๒๐ กิโลกรัม ต่อ ไร่ ควรแบ่งแปลงให้มีการถ่ายเทอากาศได้ดี

๔. คลุกเมล็ดพันธุ์ด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา เช่น ไตรไซคลาโซล คาซูกามัยซิน คาร์เบนดาซิม โพรคลอราซ อัตราตามคำแนะนำในฉลาก

๔.๒ แมลงบั่ว*

๑. กำจัดพืชอาศัยรอบๆแปลงนา ก่อนตกกล้าหรือหว่านข้าว เช่น หญ้าข้าวนก หญ้าไซ หญ้าแดง หญ้าชันกาด หญ้านกสีชมพู หญ้าปล้องหิน และหญ้าปล้องตีนตีด

๒. หากพบต้นข้าวเป็นหลอดบั่วมากกว่า ๑๐ เปอร์เซนต์ ไม่แนะนำให้ใช้สารฆ่าแมลงใดๆ เนื่องจากไม่คุ้มค่ากับการลงทุนและยังทำลายศัตรูธรรมชาติ เช่น ไรตัวห้ำทำลายไข่ แมลงบั่ว และแตนเบียนหนอน Platygasterid Eupelmid และ Pteromid เป็นต้น

๓. ทำลายตัวเต็มวัยที่บินมาเล่นแสงไฟตามบ้านช่วงเวลากลางคืน หรือกลางวัน หากพบบินมา เพื่อลดประชากรแมลงบั่วในฤดูปลูกถัดไป

๔. ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนา อย่างสม่ำเสมอ หากพบจำนวนไม่มากให้ถอนต้นเป็นหลอดออกจากแปลงนาไปทำลาย

๕. ไม่ควรปลูกโดยวิธีหว่านหรือปักดำถี่ ในพื้นที่ที่มีการระบาดของแมลงบั่วเป็นประจำ

หมายเหตุ จังหวัดที่มีข้อมูลพื้นที่ปลูกข้าว ๖๕ จังหวัด ๒,๗๑๙ ตำบล

[1]จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๔๘ จังหวัด ๑,๕๗๑ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๗๓.๘๕ และ ๕๗.๗๘ ตามลำดับ
จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๑๗ จังหวัด ๑,๑๔๘ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๕ และ ๔๒.๒๒ ตามลำดับ

[2]จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๔๕ จังหวัด ๑,๕๕๑ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒๓ และ ๕๗.๐๔ ตามลำดับ
จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๒๐ จังหวัด ๑,๑๖๘ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๓๐.๗๗ และ ๔๒.๙๖ ตามลำดับ

[3]จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๔๔ จังหวัด ๑,๖๐๕ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๖๗.๖๙ และ ๕๙.๐๓ ตามลำดับ
จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๒๑ จังหวัด ๑,๑๑๔ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๓๑ และ ๔๐.๙๗ ตามลำดับ

[4]จังหวัดที่มีรายงานข้อมูล ๔๓ จังหวัด ๑,๖๐๕ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๖๖.๑๕ และ ๕๙.๐๓ ตามลำดับ
จังหวัดที่ไม่มีรายงานข้อมูล ๒๒ จังหวัด ๑,๑๑๔ ตำบล คิดเป็นร้อยละ ๓๓.๘๕ และ ๔๐.๙๗ ตามลำดับ

*อ้างอิงข้อมูล : กรมการข้าว, ๒๕๖๐

รายละเอียดเพิ่มเติม ในรายงานสถานการณ์การระบาดศัตรูพืช ทาง http://www.doae.go.th/ หรือ http://www.ppsf.doae.go.th/

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล
ระหว่างปี ปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐

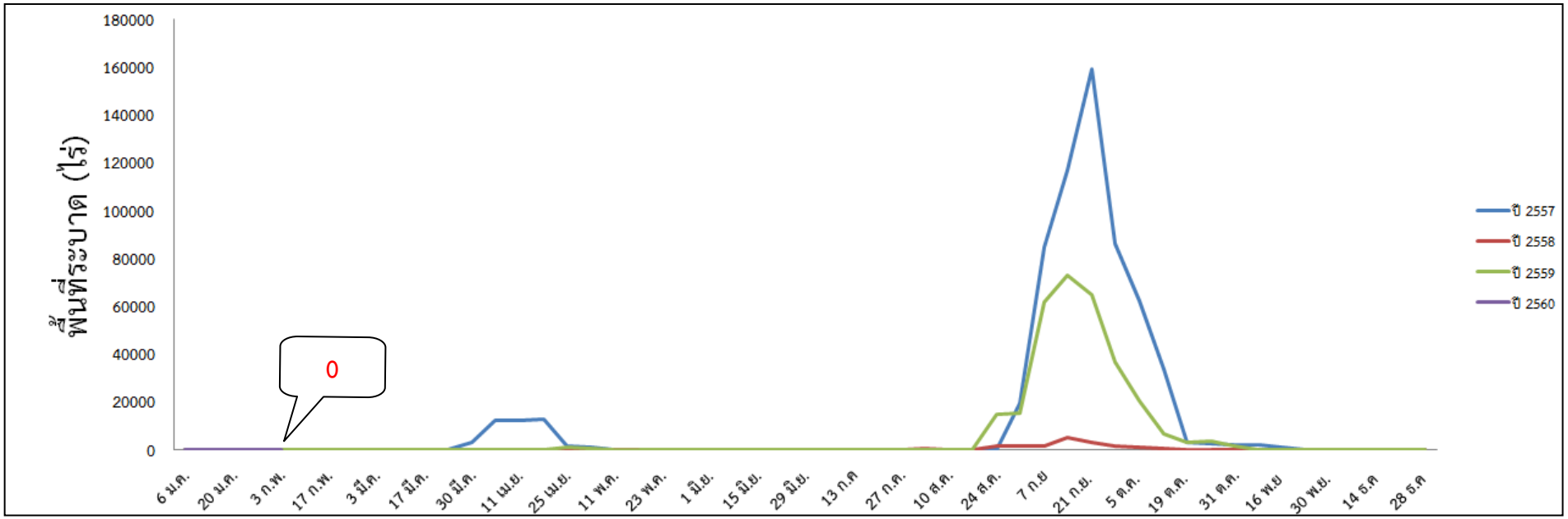

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดโรคไหม้
ระหว่างปี ๒๕๕๗/๒๕๕๘ ปี ๒๕๕๘/๒๕๕๙ ปี ๒๕๕๙/๒๕๖๐

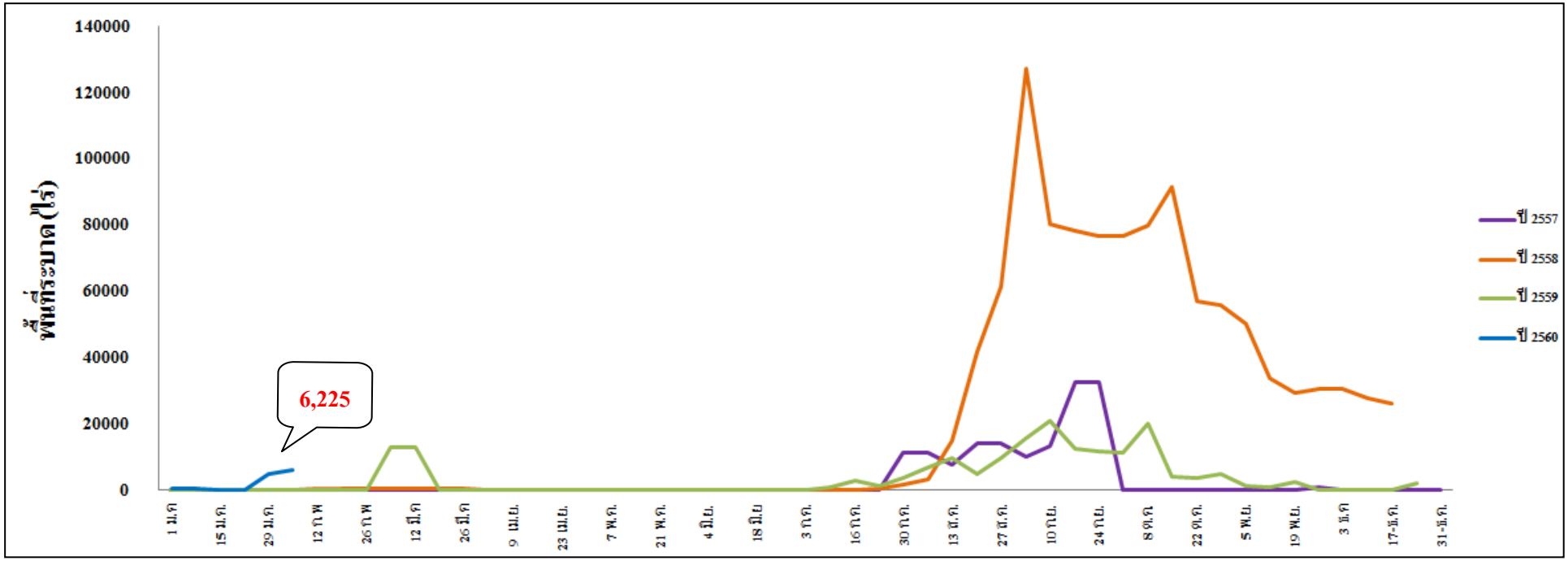

แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดโรคขอบใบแห้ง

ปี ๒๕๖๐

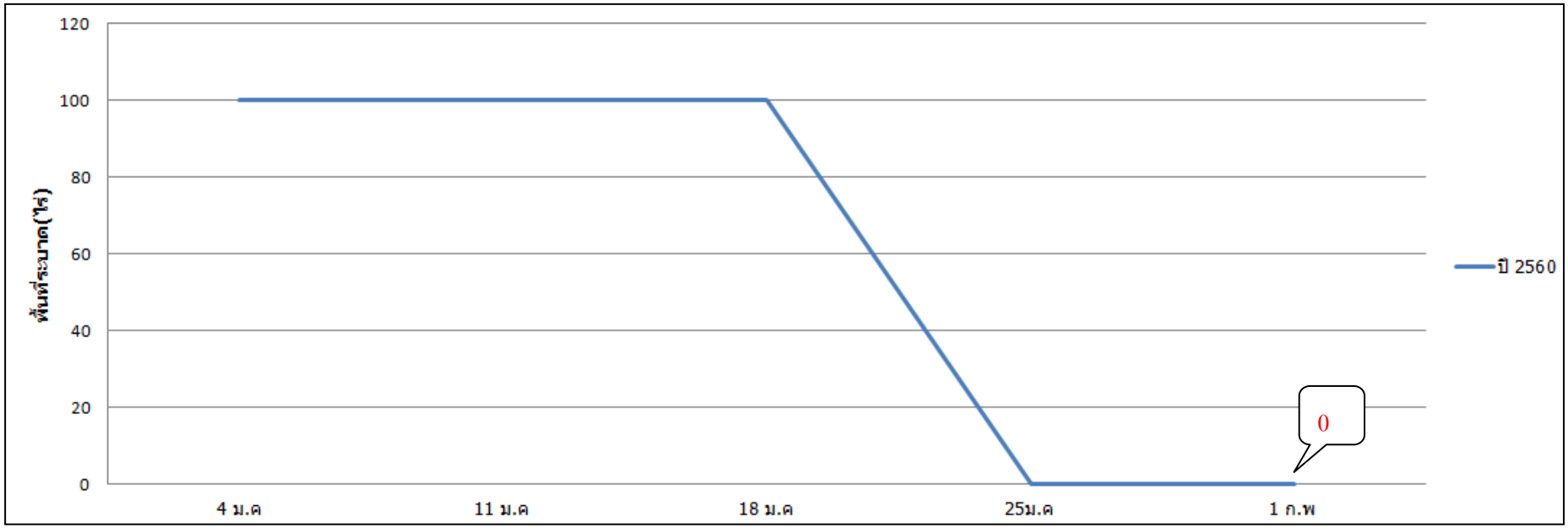
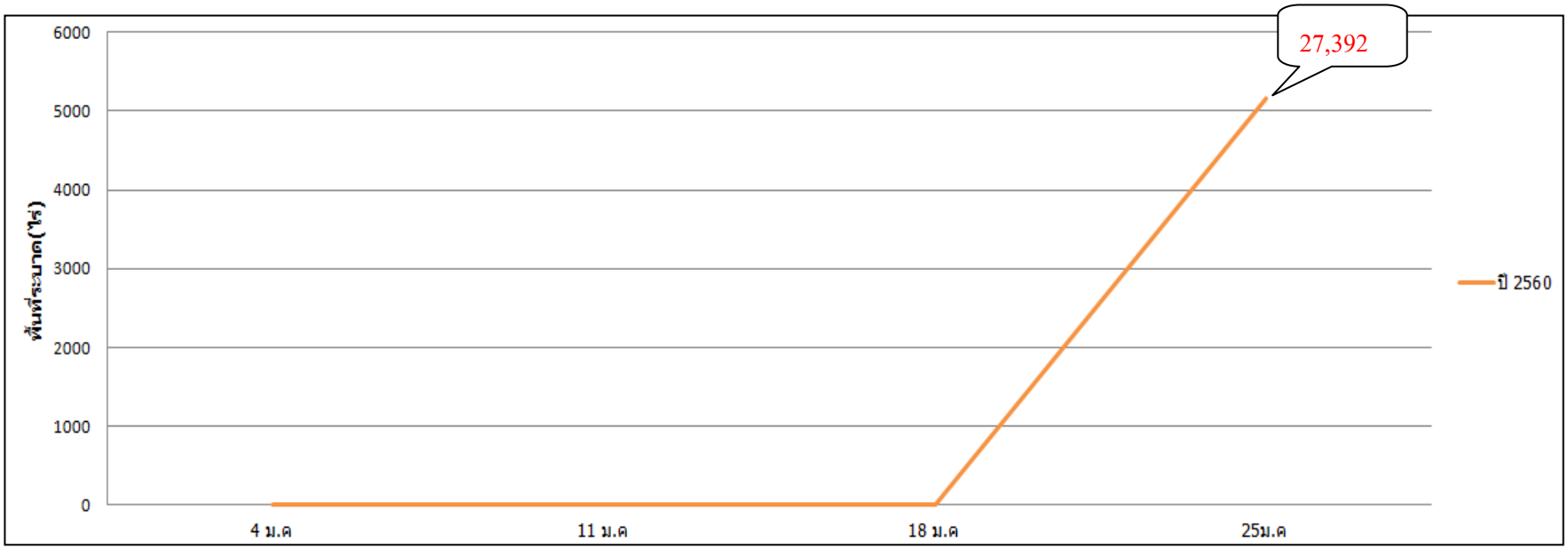
แผนภูมิแสดงการเปรียบเทียบการระบาดแมลงบั่ว
ปี ๒๕๖๐